

ראשי הפרקים

א) פרק המבוא.

1. א. מטרה
2. א. נקודת השקת סיום המבוא

1) פרק ראשון - סקירת סוגיית "הגישור".

- 1.1 הדין הישראלי המהותי, סעיף 79(ג) לחוק בתי המשפט
- 1.2 הליך הפישור "הענק המתעורר"
- 1.3 אפיונו של הליך הגישור
- 1.4 ההבדל בין ההליך השיפוטי להליך הגישור

2) פרק שני - פמיניזם וגישור

- 2.1 הקדמה
- 2.2 כיצד רואה הפמיניזם את הליך הגישור

3) פרק שלישי - המודל הטרנספורמטיבי מתוך הספר "הבטחת הגישור".

- 3.1 הקדמה לספרו של בוש פולגר
- 3.2 ארבע גישות/הסיפורים השונים להליך הגישור
- 3.3 ההשלכות של ארבעת הסיפורים/הגישות – המצוי והרצוי
- 3.4 מודל השינוי חזון להליך הגישור
- 3.5 שינוי בני האדם ולא רק מצבים- ההשקפה הטרנספורמטיבית על קונפליקט וגישור
- 3.6 דפוס ההתנהגות ותפקידם של המגשרים המאמצים לעצמם את המודלים השונים

4) פרק רביעי - פרק המסכם.

- 4.1 הצגת השאלה המרכזית
- 4.2 סקירת הפתרון לשאלה המרכזית דעה אישית וסיכום

5) פרק חמישי - ביבליוגרפיה.

ביבליוגרפיה.

תוכן עניינים קצר

3	פרק המבוא מטרת הסמינריון : השאלה המרכזית
4	נקודת סיכום המבוא
5	פרק ראשון סקירת סוגיית "הגישור", כיצד נולד הליך הגישור, סעיף 79(ג)
7	פרק ראשון מסקנה
8	פרק שני פמיניזם וגישור, האם הפמיניזם בעד הגישור או שמא נגדו?
11	פרק שלישי המודל הטורנסורמטיבי "The promise of mediation"/ Bush Folger
19	פרק שלישי דפוס התנהגות ותפקיד המגשרים לאור אימוץ מודל שונה בתפקיד
22	פרק רביעי סקירת הפתרון לשאלה המרכזית בסמינריון זה, דעה אישית וסיכום
	ביבליוגרפיה

תוכן עניינים מפורט

1	ראשי הפרקים
2	תוכן עניינים קצר, תוכן עניינים מפורט
3	הפרק המבוא
4	
5	פרק ראשון
6	
7	
8	פרק שני
9	
10	
11	פרק שלישי
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	פרק רביעי
22	
	פרק חמישי ביבליוגרפיה

פרק המבוא

לבדוק, האם אדם, שחווה הליך גישור, הליך הפושט צורה של בשורה חברתית חדשה, עובר שינוי כלשהו, ואם כן מהו?

ואסביר: העומס הכבד שתקף את בתי המשפט, הוביל לכך שמקדמים אמצעים חלופיים, לפתרון סכסוכים. ובראשו הליך הגישור אשר טומן בחובו סיכוי לשינוי חברתי. מטרתו להגיע ולחדור לשורש הבעיה האמיתית בסכסוך, לנסות להביא לשינוי חברתי. ולנסות לשנות את ה"גן המתדיין", ואולי אף להגיע להליך צודק יותר ובבניה משותפת על מנת להגיע לפתרון מיטבי.

לא זו אף זו, שניתן להגיע למהפך גדול מאוד, **לחדור לשורש הבעיה האמיתית של הסכסוך.**

כלומר, לא מתמקדים בזיהוי הזכויות המשפטיות של הצדדים אלא בזיהוי האינטרסים האמיתיים השנויים במחלוקת. על כן אדם שמחליט לעבור הליך גישור ההחלטה הזו נעשית בהסכמה, ברצונו, אם כך הם פני הדברים, יתכן ואדם זה יעבור שינוי בחייו, כיוון שיש בו את האמונה ליטול את גורלו בידיו ולנסות להתגבר על הקושי בעצמו, ללא הליך חיצוני של משפט נוקשה עם חוקים ברורים.

א)2 נקודת סיכום המבוא

כך שאם מטרתו הייתה לבדוק, האם אדם, שחווה הליך גישור, הליך הפושט צורה של בשורה חברתית חדשה, עובר שינוי כלשהו, ואם כן מהו?

תשובה ה לשאלתי מצאתי בספר של בוש פולגר¹: "הבטחת הגישור"

החוקרים מדבר על המודלים השונים בהליך הגישור ומתוכם בוחר את המודל השינוי הטרנספורמטיבי, שלדעתם הוא הטוב ביותר ובו מושגת המטרה הטובה ביותר, כלומר, התרחשות של השינוי הטרנספורמטיבי מוציא את הטוב שבאדם, את הרמה הגבוהה ביותר בין בני האדם ועם אנשים שונים שעברו שינוי טרנספורמטיבי החברה ככולה משתנה למקום טוב יותר.

הגישור מאפשר שיפור היחסים השרויים במחלוקת, אומנם לא יהפוך את הצדדים לחברים הכי קרובים, אבל, החברות בניהם תהיה בטוחה ולא תיהרס עוד מעבר למה שקיים כעת ביניהם. כיוון, שהמגמה לנסות ליצור הסכם שיתאים לשני הצדדים ולא כמו בהליך השיפוטי להרוס אחד את השני על ידי כך שיגיעו לתוצאה שאחד מרוויח והשני הפסיד. **יתרה מזאת**, בוש ופולגר טוענים כי להליך הגישור יש את הפוטנציאל לעשות הרבה מעבר ליצירת הסכמים משותפים וטובים, או ליצור שיפור בחברות של גופים ואנשים. הם למעשה טוענים דבר מדהים שלהליך הגישור יש את הפוטנציאל לבשורה חברתית חדשה

עתירת חזון, כלומר אדם שיעבור הליך גישור יעבור העצמה והכרה, כלומר, יעבור תהליך של שינוי.

המשמעות היא: ראשית לעשות שינוי בחיי האנשים על ידי כך שננסה לשכנע אותם לנהוג בהגיון לאלטרנטיבה במשא ומתן גישורי ולא שיפוטי, על מנת להגיע ליעילות זוהי העצמה.

¹ "The promise of mediation"/ Bush Folger.

העצמה-EMPOWERMENT חוויית מודעות מוגברת של הערך האישי והיכולות להתמודד עם קשיים. כלומר האדם מקבל את המודעות לכך שהוא יכול לפתור בעצמו את הסכסוך שלו ומפנים זאת גם לסכסוכים אחרים, ולכן מרגיש חזק יותר בעל כוחות חדשים, כיוון, שכעת יודע שיכול לפתור בעצמו את הסכסוך. הוא עובר הליך של צמיחת האישיות.

ושנית להיות פתוח וקשוב ולנסות ולקבל את הצד השני היושב בצד השני של השולחן **זוהי הכרה**.

(2) **ההכרה- RECOGNITIO** כול צד יש לו יכולת להכיר בצרכים ובחולשות של הצד השני.

כלומר, היכולת להתעלות מעל העצמי ולהתייחס לאחרים. האדם מקבל את הכוח האדיר לצאת מתוך עצמו ולהשקיע לרגע על הסיטואציה איך שהיא נראית מהצד השני.

אם כן מה היא התשובה לשאלתי המרכזית?

מטרת ההליך לא רק לתת פתרונות לסכסוך אלא לשנות את האנשים עצמם לטובה בתחומים שונים. השינוי זה נקרא: **שינוי טרנספורמטיבי** ברגע שאדם עבר הליך גישורי הוא עובר שינוי, שמשפיע על חייו בכול תחומי החיים. על המשפחה, בעסקים, בסביבת המגורים.

כלומר הפוטנציאל של ההליך הגישורי, שאדם החווה גישור, מעבר למטרה להגיע להסכם או פשרה עובר שינוי, אותו אדם מפנים בעצמו ולוקח אתו דבר מהותי וחיוני, מהליך הגישור להמשך חייו, שחודר ומשפיע עליו בתחומים אחרים בחייו, השינוי מתבטא בכך, שהאדם לומד **לנסות ולעזור לאנשים להגיב בחמלה גם כאשר לעיתים המחלוקת קשה ומכאיבה, זהו השינוי הטרנספורמטיבי**.

כך שאפילו אם לא נוצר לבסוף הסכם עדיין יכולות להיווצר העצמה וההכרה אצל האנשים. אם נוצר הסכם במשא ומתן בין הצדדים אז הרי זה משובח והצלחנו ליצור ולהרוויח שני יתרונות מהליך הגישור.

המשמעות היא, שיתכן וצומחת מהליך הגישור בשורה חברתית, שיש לה סיכוי לשנות את פני החברה הישראלית לטובה יותר. **אולם**, המחברים טוענים שהדחף שהביא אותם לכתוב את ספר זה, הוא העובדה שיש קושי ליישם את מודל השינוי בחברה. כלומר, בפרקטיקה שמים יותר דגש על מודל הסיפוק כלומר להגיע להסכם פרקטי שבו שני הצדדים יצאו "מנצח- מנצח", ופחות שמים דגש על הערכים האידיאולוגיים של מה שמודל השינוי בא ללמדנו. אדגיש כמה טיעונים למה המחברים חושבים שמודל השינוי הוא החשוב יותר, ראשית, מודל זה מטרתו לא רק לשנות את מצב האנשים, אלא את האנשים עצמם להוציא את הטוב ביותר מהם וכך רואים את השינוי בחברה בכללותה. שנית, המודל רוצה לנסות ליצור "עולם טוב יותר" שבו האנשים הופכים להיות ממנומסים ליותר אנושיים ואכפתיים יותר. שלישית, לא רק הליך השינוי הוא חשוב, **אלא יש לשים לב (נראה זאת להלן): שלהליך הגישור יש את היכולת הייחודית להשיג שנוי זה**.

פרק ראשון

1. סקירת סוגיית "הגישור"

1.1 הדין הישראלי המהותי

כיצד נולד הליך הגישור

בפברואר 1992, נתקבל בכנסת חוק בתי המשפט(תיקון מס' 15), התשנ"ב 1992, ונקבעו בו דרכים ליישוב סכסוכים שלא בדרך של התדיינות בבתי המשפט.

חוקו את: סעיף: 79א. דן בפסק דין בפשרה, סעיף: 79ב. הדן בבוררות, וסעיף: 79ג. דן בפישור (ואחר כך תוקן לגישור).

79ג- (א) **בסעיף זה:** "גישור הליך שבו נועד מגשר עם בעלי הדין, כדי להביאם לידי הסכמה לישוב הסכסוך מבלי שיש בידו סמכות להכריע בו"².

הגישור הוא כלי חדשני, זהו הליך וולנטרי בהסכמת ונכונות הצדדים, ובכול עת ניתן לפרוש מההליך.

1.2 הליך הפישור - "הענק המתעורר"

ההתעוררות בתחום זה החלה בארצות הברית בסוף שנות ה-70.

בחברה האורנטלית פישור הוא הדרך המקובלת זה מכבר לפתרון סכסוכים. הדבר מעוגן בתורה הקונפוציאנית, שלפיה יש לפתור סכסוכים בדרך הרמונית, הדוגלת בשכנוע מוסרי.

בתחום הפישור קיימת כיום ספרות ענפה למדי, בעיקר בארצות הברית, לנוכח מרכזיותו ההולכת וגוברת של הדיון בסוגיית הפישור, על היבטיו השונים.

תופעת הפישור הפכה היום בארה"ב למרכיב שגרתי בפתיחת הליכים, בכול סוגי ההליכים, גם כאשר לא קיימת חובה בחוק להשתתף בהליכי פישור. יש מדינות בארה"ב שבהן ההשתתפות בפישור היא חובה, חובה זו חלה בחלק ניכר בבית המשפט לענייני משפחה. במדינות רבות בארה"ב נקבע שבית המשפט יהיה מוסמך להפנות את הצדדים להסתייע בהליך הפישור, לפי בקשת הצד או ביוזמתו. **שיעור ההצלחה של הליכי הפישור הוא כ- 80%.**

בישראל הותקנו תקנות מכוח תיקון בחוק בתי המשפט {נוסח משולב}: תקנות בתי המשפט (פישור), תשנ"ג – 1993, ותקנות בתי הדין לעבודה (פישור), תשנ"ג- 1993. לא מכבר המליצה הוועדה לבדיקת מבנה בתי המשפט, בראשות השופט ת' אור, לעודד את הליך הפישור כאמצעי להקלת העומס על בתי המשפט.³

1.4 ההבדלים בין הליך השיפוטי להליך הגישור

בהליך השיפוטי עורכי דין מנהלים את המשפט, יש להכין כתב תביעה – יש עילת תביעה וזכות.

התוצאה: השופט מכריע ונותן פסק דין. לאור תוצאת פסק הדין יתכן שצד אחד יצא מרוצה והשני נפסד, כלומר, סכום זכייתו של הזוכה הוא סכום הפסדו של המפסיד.

ואסביר: בתי המשפט ניזונים מתפיסות ונורמות חברתיות, בין היתר שהפשע בחברה ילך ויתמעט, ובהמ"ש עושה **איזונים** בהכרעתו את הדין - האיזון בין האינטרס הציבורי להרתעת העברייני ועשיית אמת וצדק, לבין חומרת הפגיעה בנאשם ועשיית הצדק.

² חוק בתי המשפט {נוסח משולב}, תשמ"ד 1984, סעיף 79א, 79ב, 79ג.
³ פישור - הענק המתעורר - אורנה דויטש עמודים 25, 26, 27, 28, 29.

יש הבדל בין האמת העובדתית, לבין האמת המשפטית, לפיכך יתכן והחלטות בהמ"ש אינן צודקות בהכרח, אלא שואפות להיות צודקות. האמת המשפטית היא לא בהכרח נכונה, אבל היא מכריעה, מכיוון, שהיא המציאות, שהאמת המשפטית קבעה. בהליך זה בית המשפט כופה נורמות על הצדדים המתדיינים ועל הצדדים להתאים עצמם למערכת המשפטית הקיימת. מעבר לנורמות המשפטיות הנכפות, ישנם אינטרסים שהניעו את האדם לתבוע, שהם למעשה המניע האמיתי, ולא אפשרות לקבלת סעד מבית המשפט. כגון: אדם שפוטר מעבודתו, האינטרס האמיתי שנפגע אצלו, הכבוד והערכה כלומר: חושב בלבו שלא מעריכים אותו כראוי. האינטרס הזה לא מוכר בחוק, על כן בא כוחו יצטרך לחפש בחוק, עילה משפטית מתאימה על מנת לתבוע פיצוי, מהמעביד. "השלמות איננה נחלתו של שופט בשר ודם"⁴, באמרה זו, יש להניח כי איננו יכולים להיות בטוחים שהמערכת השיפוטית תעשה אייתנו בכול מקרה ומקרה את הצדק הקלאסי המקובל.

בהליך הגישור - הצדדים אינם כפופים לסעיפי החוק ולתקדימים, ההליך הוא בלתי פורמלי וגמיש ואינו כפוף לדיני הראיות והפרוצדורה. הם באים מרצונם ולפי עקרונותיהם. הצדדים דנים דרך משא ומתן בניהם והמטרה להחיות דרך המשא ומתן הזה את הקונפליקט בניהם. בהליך אין למגשר סמכות הכרעה. בנוסף, ידוע לצדדים כי בכול עת ניתן לפרוש מהליך הגישור, יתרה מזאת, לפי תקנה 3(ג) המגשר נבחר על ידי הצדדים⁵, הם מנסים לטפל באינטרסים האמיתיים בסכסוך, הצדדים הם "המככבים" בהליך, נותנים להם אוטונומיה לנסות להגיע למצב אופטימלי, למצב שבאמת רצו להגיע, בגישור הצדדים יכולים לקבוע סטנדרטים משלהם, ולכן יכולים הצדדים לעדן את הנורמות הכלליות ולהקהות את העוקץ של הנורמות על פי הדין הישראלי, ואף לנסות ולמצוא פתרונות יצירתיים לקונפליקט בניהם. לדוגמא: מעביד פיטר עובד, העובד חש כי לא מעריכים אותו ולא רוכשים לו כבוד. הפתרון: יש להניח כי, התנצלות כנה מהמעביד, או לחילופין הסבר כנה כגון: החברה בקשיים, על לכן נאלץ לפטר, תפתור את המחלוקת. העובד יתרכז במעט והמעביד יצטרך לנסות ולצאת מתוך עצמו ולהיות קשוב ופתוח, להבין ולנסות לנהוג כלפי העובד במעט חמלה, כך יוכלו הצדדים להגיע להשגות בניהם, אם ינסו לטפל האינטרס האמיתי יוכלו להגיע לפתרון הבעיה, על ידי שיתוף פעולה בניהם. כאן כול עיקרון שהצדדים ירצו לאמץ אפשרי, וכך הצדק יהפוך להיות בהליך הגישור לאינדיוודואלי. לא כך בהליך השיפוטי שלא פעם, אומרים לצדדים אל תדבר עם הצד השני, כלומר הצדדים הופכים להיות מנותקים זה מזה.

"ההנחה שנטיית הצדדים לממש פתרונות מוסכמים גבוהה מנכונותם לבצע פתרונות שנכפו עליהם"...הסיכון המוטל על הצדדים הוא אינו גבוה, שכן אם אין באים לידי פתרון, ימשיך ההליך השיפוטי, והדברים ישובו לקדמותם"⁶.

⁴ ע"פ 347/88 איוון דמיאניוק נ' מ"י פ"ד מז (5) 245.

⁵ תקנות הפישור....

⁶ פישור - הענק המתעורר - אורנה דויטש עמודים 32.

המסקנה מהאמור לעיל

בהליך השיפוטי, נכפות הנורמות. ועל הצדדים להיות מרוחקים זה מזה, עד לפסק הדין, כך הם מחמיצים את האפשרות להגיע להסדר טוב, אחד עם השני כיוון, שהם יריבים במצב של מלחמה ואף צד לא יגלה אפטיה לצד השני, והתוצאה: פתרון, שיטיב עם צד אחד יותר מהצד השני, שיצא מאוכזב, שורש הבעיה האמיתית של הקונפליקט הבסיסי לא בהכרח תיפטר. ועלות ההליך גבוהה יותר, וישנה סחבת של דיונים. לעומת זאת הליך הגישור יכול לתת פתרון יצירתי, והצדדים יכולים לצאת שבעי רצון ומסופקים. בנוסף, הצדדים יכולים לנסות לפתור את הסכסוך בעצמם מזווית אחרת של הראי המשפטי, במקום להיות יריבים, הם ישתפו פעולה וכך יוכלו לצמוח ולהגיע להסדר הנוגע לבסיס הקונפליקט, ההליך הזה יכול להחזיר לצדדים את האחריות לתוצאת מעשיהם את הבררות, כיוון, שהם ידונו על מה באמת הם רוצים ועל ידי כך לעבור חווית צמיחה. במסגרת ההליך אין חוק, אין חקירת עדים ואין הצגת טיעונים משפטיים סדורים, בכך נמנע מצדדים בעלי ממון לגייס עורכי דין מוצלחים יותר, כמו כן לרוב ההליך הוא חסוי⁷. בנוסף, אם אין הם מגיעים לפתרון תמיד יכולים לשוב ולדון בהליך השיפוטי. על כן, נקווה שמא בעתיד הליך הגישור יפנים את השלום, החברות בעולם, את הטוב, ואת הצודק יותר, ינפה את העניינים הטפלים, הנידונים בהליך שיפוטי ויתרכז יותר במהות. ושחברה שלנו תצמח הבשורה החברתית החדשה של הליך הגישור והוא ישתרש לעשות טוב עם החברה בכללותה. והקונפליקט בין הצדדים ייפתר על הצד הטוב המהיר והזול ביותר.

פרק שני

2. פמיניזם וגישור

2.1 הקדמה - מהי תנועת הפמיניזם והקשרה למשפט ולגישור

הפמיניזם היא תנועה אידיאולוגית, שנולדה כתגובה למציאות של נשים, שנקודת המוצא של חשיבתן, שהן מופלות לרעה בחברה, ידוע כי, למשל: במדינות ערב נשים לא היו זכאיות לבחור ולהיבחר, ולדעתן גם בחירה המודרנית יותר, הן לא מקבלות שיווין זכויות והזדמנות בחברה, כלומר, הן מופלות לרעה. משמע, מטרתן לדאוג לשיפור מצבן של הנשים בחברה, ולשלב בחברה פעילות של נשים אקטיביסטיות ולא רק פסיביות.

⁷ פישור - הענק המתעורר - אורנה דויטש עמודים 34.

מה הקשר בין הפמיניזם למשפט?

הקשר למשפט, הוא שלדעתן יש לתת ביקורת על עולם המשפט ונראה לעיל:

שלוש גישות של פמיניזם ודעתם למה יש לבקר את המשפט

1) הפמיניזם הליברלי- כאשר יש דין או חוק מפלה, יש לשנות את ההפליה ולחתור לשיווין.

2) הפמיניזם התרבותי- הוא בעל אורנטציה יותר פסיכולוגית.

כותבת בשם קרול גיליגן "בקול שונה"⁸, כתבה מחקר, המבוסס על ממצאים של רגישויות שונות של נשים וגברים. גברים נוטים לחשוב בחשיבה הירכית, עסקי, מחושב וקר. האישה יותר רואה את הצרכים של הסביבה, וקושרת עצמה בקשרים, אני אמא...

המסקנה מהאמור לעיל- ההפליה נרכשה כתוצאה מחינוך חברתי, ומערכת המשפט דנה בזכויות ובצדק ובמערכת זו יש ביטוי גברי, כלומר שפת המשפט היא שפה גברית, הדיון בהליך הוא נוקשה ופורמלי.

3) הפמיניזם הרדיקאלי- קאטרין מקינון היא המייסדת של הזרם הפמיניזם הרדיקאלי, זהו זרם

קיצוני ביותר, וביקורתי ביותר מתוך שלושת זרמי הפמיניזם מעל.

נקודת המוצא של הפמיניזם הרדיקלי, שבנקודה מסוימת הגברים נקטו בפוליטיקה, והנשים נטלו על עצמן את המלאכות הבזויות, ועל כן ישנה הפליה והיא תוצר החינוך. יתרה מזאת, השופט חי ונושם בחברה, על כן הוא נושם גם כן את החינוך בחברה, אם הוא מודע לכך או לא. השופט יונק מהחינוך החברתי וזה מה שיונק לתוך ההכרעה השיפוטית שלו. לכן המשפט אינו נטרלי ולא אובייקטיבי, המשפט זה כלי שמשרת את הגברים. המשימה של הפמיניזם הרדיקלי למגר את העליונות הגברית ואת הדיכוי הנשי.

2.2 האם תנועת הפמיניזם בעד השלכה החברתית של הליך הגישור או שמא נגד ?

לשאלה זו יש פנים לכאן ולכאן:

מחד בהנחה שאנו נמצאים בחברה של פערי כוחות. הגישור יעודד ויחזק פערי כוחות אלו². הכיצד? ראשית, על ידי כך שהמגשר צריך להיות נטרלי ואם צד יחשוב שהמגשר אינו נטרלי, המגשר יאבד אמון של אחד הצדדים. אסביר: כאשר באים להליך הגישור יש כבר פערי כוחות, כי תמיד ישנו צד חלש וצד חזק וכך הצד החזק יחשוב שהמגשר יהיה לרעתו ויתערב כנגדו ולטובת הצד החלש,

או לחילופין, המגשר לא ירצה לנקוט עמדה לטובת הצד החלש והצד החלש ירגיש מקופח עוד יותר, דהיינו, ייווצר מצב, שהצד החזק עלול לדכא את הצד החלש, ובהליך זה אין חיקוקים, הצדדים פועלים לפי עקרונותיהם והמוסר שהציבו לעצמם. "פערי מידע בין הצדדים ופערים ביכולת להשיג יעוץ משפטי הולם עלולים להוביל לכך שהצד החלש יסכים לעסקה בלתי כדאית"¹⁰. במקרה כזה המגשר לא יוכל להתערב בהחלטות הצדדים, מחובת הנטרליות החלה עליו, לא לנקוט עמדה על מנת לאפשר לצדדים לפטור את

⁸ גיליגן בקול שונה (נעמי בן חיים- מתרגמת, ספרית פועלים, 1995).

⁹ פישור - הענק המתעורר- אורנה דויטש עמודים 35.

¹⁰ פישור - הענק המתעורר- אורנה דויטש עמודים 35.

הקונפליקט בכוחות עצמם. לביקורת: על כך ניתן לומר שאם המגשר יהיה מוכשר דיו, הוא יוכל לצמצם פערי כוחות אלו.

שנית, הפמיניסטיות לא יהיו שבעי רצון מהליך הגישור **כי הוא מתנגש בתפיסה הפמיניסטית לשיווין**¹¹, דהיינו, הליך הגישור הוא הליך שבו על המפשר לרכוש את אמונם של שני הצדדים כתנאי להסכמתם להגיע לפתרון ואמון זה עלול להיפגע אם צד יחשוב כי אין נוהגים בו בשיווין, יתרה מזאת הליך זה לא יוכל לתת את ההגנות הנוקשות שיש בהליך השיפוטי כך הגישור ייתן צדק פרטי בלבד, כך הצד החלש יפגע עוד יותר, התוצאה: מצב שהאישה חשופה עוד יותר ללא הגנות משפטיות ונענשת יותר בהליך הגישור.

שלישית, ממחקר של גרילויי¹² עולה כי, לנשים יש פחד מריחוק ומהרצון להישאר לבד ולפעמים יש להן נטייה לדאוג לאחרים על חשבון עצמן, והגבר תופס את הקרבה כחונקת, הגבר נוטה יותר להיות דומיננטי, ומשיב ללא סנטימנטים ולעומת זאת הסגנון הנשי יותר רגשי עם הבעה של כאב ורגש. על לכן הסגנון הנשי פחות מתאים למשא ומתן בכלל או תחרותי והן יכולות ליפול במשא ומתן נוקשה, לזה יש השלכה ישירה והרסנית לאישה בהליך הגישור שכן תהיה בעמדה נמוכה יותר כי ההליך בנוי על חוק בלתי פורמלי, ואז הסיכוי שתידחק לפינה הוא גבוה יותר.

נוסף, ההליך מפנה לבניית תקשורת בין הצדדים וזה יוביל לכך שהאישה תעשה ויתורים על מנת להגיע להבנות ולפשרה עם הצד השני, כיוון שבדרך כלל הגבר הוא בעל המשרה העיקרית.

לדוגמא: בהליך הגירושין בדרך כלל האישה תלויה כלכלית בבעל במזונות, כיוון שבדרך כלל הגבר הוא המפרנס העיקרי, לכן זה יגרום לה ללחץ חמור שיגרום לה לוותר. כלומר הגישור יעצים את פערי הכוחות, על כן הוא אינו יעיל, והוא יפלה לרעה את נשים.

לדעתי, לא ניתן לקבוע לאישה מה טוב בשבילה הרי בשביל כול אחד ואחד מאיתנו "טוב" זה עניין אינדיוידואלי וכול אחד יש לו צרכים קונקרטיים. כך אם לדוגמא: רואים חיצונית לפני הדברים שאישה נאלצה לעשות ויתור, יתכן והיא מסתכלת נקודתית, כלומר, היא רוצה משפחה שלמה ומרגישה מחויבות לבעלה ודאגה ראשונה לילדיה ופחות לקריירה ולכסף. יתכן מאוד, שלאישה עצמה בפנים זה עושה טוב ושלוש בית היא מאושרת מהתוצאה. על כן יתכן מאוד שהפמיניזם נלחם במשהו שהוא נגד טבע האישה, אם אמרנו שיש תפוסים מסוימים שמשקפים את האישה דאגה ורגש ופחות תחרותיות, דהיינו, הקריירה של האישה מאוד חשובה, אולם יתכן ולאישה יש דברים בטבע שלה שהם לדעתה יותר חשובים כגון: דאגה ראשונית לילדיה וקשה מאוד להילחם בכך.

נוסף הוא, שיוצא שאם האישה צריכה ללחום על תוצאות טובות יותר על קריירה וגם לדאוג למשפחה ולילדים היא תיפול בין הכיסאות או תתמוטט או זה יבוא על חשבון תשומת הלב לילדיה יתכן והם יחיו בתחושה שהם לא רואים מספיק את אמא. או חלופה נוספת שיתחלפו התפקידים הבעל יפסיק לעבוד והוא

¹¹ פיזור - הענק המתעורר- אורנה דויטש עמודים 36.
¹² "The menfnzklfvk"Grillo cfxfdgdfg

יטפל בילדים, האם הוא יטפל בהם כראוי? כלומר, קשה ללחום נגד הטבע ויוצא שאם נפעל בדרך זו, האישה יוצאת נפסדת, והגבר מרוויח נשאר בבית עם הילדים ולא עובד.

מאידך ישנה רוח שונה של הדברים האומרת, שבעוד שההליך השיפוטי הוא כלי המשרת את הגברים, כי הוא נוטה להיות קר ומחושב. הליך הגישור מושל כדומה לשפה הנשית, בו יכניסו תפיסת מוסר שונה, תפיסת מוסר ואתיקה נשית, בניסיון להגיע לדאגה הדדית, שזאת אין מספיק בחוק.

ראשית, הליך הגישור יחדיר יותר אמוציונליות ורגשות, מאשר הרציונליות של ההליך המשפטי, ובהנחה זו אולי הליך הגישור ייטה באופן חיובי לטובת האישה, ולבסוף זה מה שיביא לטובת שני הצדדים, כיוון שהאישה תביע נכונות לוותר כיוון שהיא יותר רגשנית ופחות לוחמנית מהגבר וכך הצדדים ינסו ללכת זה לקראת זה, על מנת ליצור הסדר טוב והמטרה תתגשם יהיה פתרון יעיל, שממנו הצדדים יצאו שבעי רצון.

שנית, בהליך השיפוטי ישנה נטייה להדחיק את הקול הנשי, כיוון, שהמשא ומתן נערך על ידי העורך דין, מה שגורם לכך שהקול והחשיבה הנשית מודחקים, או לחילופין אינו נשמע כמו שהוא באמת, דהיינו הורסים את האפשרות שקול האישה ישמע. לכן יש מקום לחשוב שהליך הגישור ייתן יותר מקום לביטוי עצמי ולחשיבה יוצרת ובונה של האישה.

"יש הטוענים, שהצלחתה של תופעת הפישור יהיה בה כדי להצביע על הצלחתה של גישה "פמיניסטית", להבדיל מסדר חברתי פטריאכלי. פתרון ה"פישור" הוא פתרון רך, הנעשה בלא פנייה לגורם חיצוני המפעיל כוח, והמשליט "סדר" מבחוץ. השפה "הנשית" בענייני מוסר היא שפה של דאגה הדדית, טיפוח יחסים בין אישיים טובים ואחריות אישית, בעוד שהשפה ה"גברית" היא שפה של זכויות, צדק ואוטונומיה אישית.

השפה הנשית תואמת איפוא, באופן מובהק את אופיו של הליך הפישור, החותר לפתרון משותף מתוך הבנה הדדית בין הצדדים¹³.

לדעתי מכול האמור לעיל תוך התבוננות לשתי הגישות השונות, הליך הגישור זהו כלי טוב שישרת את הנשים בעתיד לטובה, והוא התשובה הפמיניסטית לשיטת המשפט "הגברית", הוא השלכה חברתית חיובית לחברה, ויש להפנות יותר לגישור, כיוון שיש פחות פורמליסטיות, פחות יישום של חוקי העולם העסקי, ובהליך זה וניתן להגיע לתוצאה בעלת תפיסת מוסר שונה ולשביעות רצון של שני הצדדים גם יחדיו, בנוסף שהליך הגישור הוא זול יותר מההליך השיפוטי.

פרק שלישי

המודל הטרינספורמטיבי- מתוך הספר "הבטחת הגישור".

3.1 הקדמה לספר "הבטחת הגישור" של המחברים בוש פולגר

הגישור מתאפיין ככלי מאוד חזק לאלטרנטיבה לפתרון סכסוכים ששנויים במחלוקת כצעד לפתרון יעיל כיוון שהוא עוצב על מנת ליצור אלטרנטיבה טובה לנהל משא ומתן. הגישור הוא שימושי בר ביצוע ומשגשג

¹³ פישור - הענק המתעורר - אורנה דויטש עמוד 21.

בארה"ב, ויכול להימצא בכול נושא והקשר כגון: גירושין, סכסוך קהילתי, סכסוך בעסקים ובעבודה, וביחסים בינלאומיים. **לב תנועת הגישור** מגמתה לתת פתרון לקונפליקט השרוי במחלוקת. מעל הכול הגישור עושה את הפתרון לקונפליקט כניתן לפתירה, ובכול ויכוח הגישור הוא בהישג יד, ואם נותר פתרון כלומר הסכם, הצדדים מוצאים בו שביעות רצון. לא זו אף זו, הגישור מאפשר עוד דבר חשוב אם כי משני, לשפר את היחסים בין הצדדים ששנויים במחלוקת, ההליך לא יעשה מהפך שיהיו הכי קרובים, אבל החברות תמשיך ותוסיף להיות בטוחה להבדיל מכך שבהליך השיפוטי יתכן והיו נהפכים ליריבים. ספר זה נותן פתרונות להגיב לקונפליקט דרך ההכרה והעצמה, במטרה ליצור התקדמות להליך הגישור, ולהתמודד עם החוכמה של ההליך ולהוקיר אותו דרך יעילותו.

בוש ופולגר טוענים שלהליך הגישור יש את הפונטנציאל לעשות הרבה מעבר ליצירת הסכמים ולשיפור החברות, להליך הגישור יש את הפונטנציאל ליצור שינוי טרנספורמטיבי, כלומר להפוך ולשנות חיים של אנשים, על ידי כך שניתן להם את הכלים לנסות להגדיל את חושיהם, בחשיבה ולשכנע אותם לנהוג בהגיון על מנת להגיע ליעילות על ידי שני פרמטרים:

1) העצמה-EMPOWERMENT חוויית מודעות מוגברת של הערך האישי והיכולות להתמודד עם קשיים. כלומר האדם מקבל את המודעות לכך שהוא יכול לפתור בעצמו את הסכסוך שלו ומפנים זאת גם לסכסוכים אחרים, ולכן מרגיש חזק יותר בעל כוחות חדשים, כיוון, שכעת יודע שיכול לפתור בעצמו את הסכסוך. הוא עובר הליך של צמיחת האישיות.

ושנית להיות פתוח וקשוב ולנסות ולקבל את הצד השני היושב בצד השני של השולחן **זוהי הכרה.**

2) ההכרה-RECOGNITIO כול צד יש לו יכולת להכיר בצרכים ובחולשות של הצד השני. כלומר, היכולת להתעלות מעל העצמי ולהתייחס לאחרים. האדם מקבל את הכוח האדיר לצאת מתוך עצמו ולהשקיף לרגע על הסיטואציה איך שהיא נראית מהצד השני של השולחן, וההכרה יכולה אף להתפרס גם מעבר למקרה הקונקרטי על כל החיים המתמשכים של הצדדים, זו ההשפעה של הגישור. אם ייווצר מצב שהקונפליקט אינו נפתר, ולא הגיעו הצדדים לתוצאת פיוס הליך הגישור עדיין יכול להיות מוצלח אם הצליח להתוות באנשים שחוו את ההליך את העצמה וההכרה. ואם לבסוף גם הצליחו כן לעשות הסכם, אז יש לומר כי כול המרובה משובח והצדדים הרוויחו שני פרסים גם יחד. יש לציין, כי ההשקפה הזו של בוש ופולגר היא השקפה מיוחדת ונדירה, כיוון שהם אדיאליסטים וערכים זורמים בתיאוריה שלהם. גישה זו יכולה להפריע לקוראים שרוצים לראות את התוצאות של הליך הגישור מעל לפני השטח, כלומר האם ההליך הצליח לערוך הסכם יעיל בין הצדדים ותו לא. אולם קוראים אלו לבטח ימצאו בספר זה פרספקטיבה שונה ממה שהם רואים כמובנת מאליה.

ספר זה מספר אודות האפשרויות להגיב לקונפליקט, והוחזקה של הליך הגישור ליצור אפשרויות כאלו, כגון: הליך הגישור יעזור לאנשים להגיב בחמלה וברחמים כלפי הצד השני גם כאשר המחלוקת מכאיבה.

כך יגיעו לאמונה שהפונטנציאל של הליך הגישור לא רק להביא את הצדדים לידי הסכם אלא גם לשנות את האנשים עצמם לטובה. על ידי כך שמלמדים אותם בין היתר, את הכלים הבאים:

(א) להימנע מהאפשרות להיכנע לקונפליקט, (ב) לנסות להגיב ולפעול תוך עדינות מאשר בחוזקה, (ג) שאנשים ינסו להתנהג באנושיות אחד לשני יותר מאשר להתעלם אחד מהשני.

ואם נחזור לשאלתי בסמינריון זה, נוכל להגיע לתשובה שהשפעה של הליך הגישור, מגיעה הרבה מעבר, להגעה להסדר כתוב של הקונפליקט, כאשר האנשים מתגברים על הלחצים המעורבים בבחירת האפשרות המוסרית יותר, הם לומדים להשתמש ביכולת הנרכשת הזו וזה משנה אותם לטובה, כיוון שהם מגלים בתוך עצמם את היכולת לטוב, שהם לא ידעו שהוא קיים, והם לומדים להשתמש ביכולת החיובית הזו בהתמודדות עם בעיות אחרות בחיים, והקשורות לאחרים, הם עוברים שינוי המשפיע על יחסי הגומלין שלהם בכול הרבדים, וכך הם יוצרים קשרי גומלין במשפחה, העסקים, בשכונה עם השכנים, וכך דרך קבע הם יוצרים את השינוי.

שינוי זה נקרא: השינוי הטרנספורמטיבי, וזהו הפונטנציאל של ההליך. הקושי להגיע למימוש פונטנציאל זה בהליך הגישור, הוא שהביא את המחברים בוש ופולגר לכתוב את הספר הזה, כיוון שלמרות שיש בהליך הגישור את הפונטנציאל לאנשים לחוות בשינוי זה, במציאות הפונטנציאל הזה אינו מושג מספיק והוא נשאר לא ממוצא ולא מוגשם. במקום לממש את הפונטנציאל הזה הייחודי, אנשים בוחרים לשים לב ולהדגיש את הממדים האחרים של ההליך. ולכן הספר מסביר את חשיבות השינוי¹⁴.

3.2 ארבע גישות/סיפורים להליך הגישור

הקדמה: הסבר על 4 גישות של גישור שמסופרות כסיפורים שסופרו על ידי אנשים, לתאר מה הם עברו בהליך. הסיפורים יוצגו זה לידי זה על מנת להצביע על כך שהעובדה שיש גישות שונות להליך הגישור מרמזת על כך שבו בזמן שכולם רואים בתנועת הגישור אמצעי להשגת מטרות חברתיות חשובות, אנשים מתווכחים איזו מטרה היא הכי חשובה.

סיפור מודל הסיפוק

לפי סיפור זה, הליך הגישור הוא כלי בעל עוצמה לספק את הצרכים האנושיים האמיתיים של קבוצות לסכסוכים אינדיבידואלים. בשל הגמישות שבו, חוסר הרשמיות וגורם ההסכמה, ההליך יכול לפתור את כול הממדים של הבעיה הנוגעת לצדדים. הליך הגישור אינו מוגבל על ידי קטגוריות וחוקים, ויכול להגדיר ויכוח שנוי במחלוקת כבעיה הדדית, ויכול ליצור שיתוף פעולה, איחוד הבעיה ולא ניגודים, על מנת לספק משא ומתן. **ההליך יכול ליצור מצב תוצאה של "מנצח – מנצח"**, שבו כול צד מקבל את הצורך האמיתי שלו למצבו הקונקרטי. ההליך יכול ליישם את היכולות של השיטה לייצר פתרונות שוויוניים איכותיים לסכסוכים מכול סוג, ובמושג של הבאה לסיפוקם של כול הגורמים. יתרה מזאת, חוסר הפורמליות של

¹⁴ ראה ה"ש מספר 1, ההקדמה בספר (PREFACE).

ההליך יכול לצמצם הן את ההוצאות הכספיות והרגשיות בקשר להסדר סכסוכים. השימוש בגישור יצר חסכוניות אישיים כלכליים ונפשיים. ובנוסף, על ידי אספקה של שיטת גישור למקרים רבים שהיו הולכים ישירות לבית המשפט תנועת הגישור גם חסכה בהוצאות הציבור, וזה שיחרר את בתי המשפט מהסכסוכים. וזה גם הביא ליותר אינדוודואלים וצרכנים עצמיים להיות מסופקים ממערכת המשפט. עניין זה נכון לכול התחומים בגישור לדוגמא: גישור במשומרת ילדים הפיקה תוצאות טובות יותר הן לילד והן להורה אף יותר מבהמ"ש, או גישור בתביעות קטנות או בעניינים סביבתיים וענייני הציבור הפיקו תוצאות טובות ומועילות, בו בזמן שהם התעלמו משנים של עיכובים והוצאות אדירות של בתי המשפט. יתרה מכך, גישור בתחומים אלו הפחיתו את כמות התיקים והעיכובים בבתי המשפט, וזרזו את מערך התיקים הללו. הגישור הביא ויצר יותר סיפוק לצדדים מסוכסכים מאשר יכלו להיות מסופקים בדרכים אחרות¹⁵.

סיפור מודל הצדק החברתי

לפי סיפור זה, גישור מציע אמצעים יעילים בארגון אינדוודואלי, וכתוצאה מכך הם בונים קשרים חברתיים ומבניים חזקים. עניין זה חשוב, מכיוון שבודדים נתונים להשפעה ולניצול בחברה. ובשל יכולתו של ההליך ליצור ולהגדיר אינטרסים ומטרות משותפות, ויכול לעזור לבודדים החושבים שהם אויבים, להבין שהם עומדים מול אויב משותף, ולחזק את החלש על ידי יצירת בריתות. כתוצאה עניינים משותפים נרדפו בהצלחה, על מנת להבטיח צדק חברתי גדול יותר. כך נעשה בו שימוש בגישור בין שכנים ושכונות, הוא מעודד שיתוף פעולה, בין הדיירים וגורם להם להבין מול מי הם צריכים להיאבק, לדוגמא בעלי דירות וסוכנות ערים ועל ידי כך לעבוד יחד מול אינטרסים משותפים. ההליך עזר לארגן בודדים ולחזק קהילות ואינטרסים, ויכול לעזור הרבה למען מטרה זו. סיפור הצדק החברתי של הגישור נאמר כבר מזמן, אך יחסית ע"י מספר מועט של סופרים. לדוגמא: נכללפול וורפטיג 1982, או יותר בתקופה האחרונה קרל מור 1994 ומרגרט הרמן שנתנו תהודה לנושא¹⁶.

סיפור מודל השינוי הטרינספורמטיבי

לפי סיפור זה, התכונה הייחודית של הגישור היא יכולתו לעשות טרינספורמציה לאופי של הצדדים ולחברה בכללותה. עקב אי הפורמליות שבו, גישור יכול לאפשר לצדדים להגדיר את הבעיות שלהם ומטרותיהם במונחים שלהם. בנוסף, גישור יכול לתמוך בניסיון הצדדים, להחליט בעצמם כיצד ליישב את הסכסוך, ולסייע להם בהשקעת המשאבים שלהם כדי לפתור את בעיותיהם ולהשיג את המטרות שלהם. הגישור מוציא יכולות אלה מהכוח אל הפועל כדי לסייע לצדדים המסוכסכים, להעצים את היכולת שלהם להתמודד עם נסיבות קשות מכל הסוגים, לא רק במקרה הקונקרטי אלא גם במצבים עתידיים.

¹⁵ ראה ה"ש מספר 1 פרק ראשון (The Mediation Movement) עמודים 15-18.

¹⁶ ראה ה"ש מספר 1, פרק ראשון (The Mediation Movement) עמוד 19.

המשתתפים בגישור מתנסים בתחושה מוגברת של כבוד עצמי, אמון עצמי ובטחון עצמי. זה מה שקשור **בממד ההעצמה** של תהליך הגישור.

בנוסף, אופי הגישור האישי והלא שיפוטי וביקורתי יכול לספק לצדדים לסכסוך הרגשה לא מאיימת והזדמנות להסביר את עצמם בצורה אנושית. **בתבנית הזו, יחד עם מגשרים אשר מומחים ביחסי אנוש, הצדדים מגלים שהם חשים ומבטאים מידה של הבנה ואכפתיות אחד לשני למרות הסכסוכים ואי ההסכמה.** הגישור הביא לכך שאפילו צדדים שהחלו את דרכם כיריבים יכלו ליישם את ההבנה מודעות והיכולת לנהוג בצורה מכובדת כלפי הצד השני וזה **נקרא: ממד ההכרה.**

בעוד העצמה והכרה קיבלו תשומת לב חלקית בלבד בגישור עד כה, **דגש עקבי ורחב על ממדים אלה יכול לתרום בצורה משמעותית ורציפה על פני הזמן לטרנספורמציה של האינדיבידואלים מיצורים פחדניים, מתגוננים ומרוכזים בעצמם לבעלי אמון, אפתיים ומתחשבים וכן לסייע לחברה לעבור ממצב שניתן לתאר כהפסקת אש רופפת בין אויבים אל רשת חזקה של בני ברית.**

תמונה זו מגלה את הפוטנציאל הגלום בגישור, לא רק בתחומים מסוימים שבהם קשרים אנושיים נחשבים לחשובים. גישור הצרכן יכול להעצים ולעורר הכרה הדדית בין הסוחר לצרכן, ולעשות טרנספורמציה הן לאינדיבידואלים המעורבים והן לאופי של העסקות המסחריות והמוסדות המבוצעות ביניהם. גישור בגירושין יכול להעצים ולעורר הכרה בין גברים לנשים, ולשנות את הגברים ואת אופי האינטראקציה גבר – אישה. גישור בפגיעות אישיות יכול להעצים ולעורר הכרה בין פרטים אשר עובדים במוסדות לכיסוי הנזק ובין קרבנות תאונות, ולעשות טרנספורמציה של האנשים המעורבים והאופי של תהליכי הפיצוי ומוסדות הפיצוי בחברה. כל תחום, גישורי יכול עם מאמץ מספיק ומחויבות לסייע לעשות טרנספורמציה של פרטים ושל החברה. המודל הטרנספורמטיבי של תנועת הגישור אינו נפוץ בספרות העוסקת בתחום. המעטים אשר הסבירו אותו עד כה כוללים את אנשי המעשה, כגון: ALBIE DAVIES ואקדמאים כגון: LEONARD RISKIN ואחרים, וכן המחברים של הספר הנוכחי. אולם, מעבר לעולם המודפס, מודל זה זכה להכרה בדיונים הבלתי - פורמליים אשר נערכו בקרב אקדמאים ואנשי מעשה בתחום גישור. זוהי השתלשלות התנועה מתחת לפני השטח, לעתים הכוח המניע מאחורי המעורבות הרבה של אנשי המעשה בתחום. אולם הדברים לא נאמרו באופן מפורש כי קשה להביע אותם, או כי אנשים מהססים להביע אותם מחשש שמא יראו בלתי מעשיים או אידיאליסטים מדי. אולם, לאל ספק, המודל מעורר תגובה חיובית ניכרת, בכול פעם שהוא מסופר, מה שאומר שקיימת תפוצה רחבה לרעיונות אלה ממה שהגילויים שזכו לפרסום מראים¹⁷.

סיפור הדיכוי

לפי סיפור זה, אפילו אם התנועה החלה עם כוונות טובות, הגישור הפך לכלי מסוכן שבו החזק מנצל את החלש. **כתוצאה מהעדר חוקים מוצקים, הגישור יכול לגרום לאי שיוון בכוחות ולפתוח את הדלת לכפייה**

¹⁷ ראה הי"ש מספר 1, פרק ראשון (The Mediation Movement) עמודים 20 - 22.

ולמניפולאציה של הצד החזק. ובו בזמן שהמגשר נטרלי ואינו יכול למנוע זאת. ואף להגיע לידי יצירת אפליות, וכך מגיעים לתוצאות לא צודקות ולא פרופורציונליות אשר לטובת הצד החזק. התמונה הזו של הדיכוי מצויה בכול ההצהרות של התנועה. גישור בגירושין חושף את הנשים לעסקאות ומניפולטיביות ולא צודקות, או אפליית גישור בתעסוקה מתמרנים את החלשים להסכים לתנאים לא הוגנים. הגישור מאפשר להגיע להסכם מאחורי דלתיים סגורות והנושאים שינדונו לעולם לא יצאו לאור. בכול תחום תנועת הגישור באה לחיזוק החזק והגדלת הניצול והדיכוי של החלש¹⁸.

3.3 ההשלכות של ארבעת הסיפורים - המצוי והרצוי

ארבעת הסיפורים זה לצד זה, מוכיחים כי אין דבר כזה "הסיפור או הגישה האמיתית להליך", אלא יש היבטים שונים לשיטות המגשרים היום, מה שמאשר את ההנחה שתנועת הגישור היא מגוונת. וישנן דעות שונות בקשר לאיזה מטרות חברתיות תנועת הגישור צריכה לשאוף ולהשיג, בדרך כלל רואים את מודל הסיפוק, כמודל המשכנע ביותר, למרות שמבקרים נוטים לראות בסיפור הדיכוי, כאמת נוכחית המשקפת יותר את המציאות. תלוי כיצד אנחנו מתייחסים למודלים ולאילו מטרות עיקרית אנחנו חושבים שישמש אותנו הליך הגישור כמכלול שלם, דעה זו תשפיע על עתיד הליך הגישור בחברה הישראלית.

ההנחה של מחברי הספר "ההבטחה של הגישור", שבמציאות קשה ואף אולי בלתי אפשרי להשיג את כול המטרות ביחד, ובמציאות, להשיג מטרה אחת זה אומר לוותר על האחרות, בין אם זה בשל קונפליקטים בין הצדדים השונים להשגת המטרה או בשל משאבים מוגבלים. לכן חשוב לבחור במודל אחד שמאמינים במטרותיו ולתת לו עדיפות. לבסוף נראה כי, למרות שמודל השינוי הטרנספורמטיבי מצוי, בפרקטיקה שמים דגש יותר על הפוטנציאל של מודל הסיפוק, הגעה להסכם ושביעות הרצון למצוא פתרון אופטימלי לבעיה, וכך המטרה העיקרית מושגת וכול הצדדים יצאו מסופקים "מנצח- מנצח". כך שמים פחות דגש על פוטנציאל של מודל השינוי בהליך, השם דגש באופי האדם והגדלת המוסר, בממדי ההכרה והעצמה, הדבר מביא לתוצאה של שליטת סיפור הסיפוק בתחום הליך הגישור¹⁹.

• האם כך פני הדברים בחברה שלנו אמורים להיות?

התשובה לשאלה זו היא לא פשוטה, כיוון, שבפרקטיקה הצדדים רוצים תוצאות בשטח, על מנת להגיע למטרה פרקטית ולכן הם מסתכלים על פני הדברים בהווה, אבל יש לחשוב גם על עתיד פני החברה וזה קשה יותר, לעיתים בחיים לא מסתכלים לעומקם של פני הדברים, בשל סיבות שונות לדוגמא: מעדיפים להמשיך בדרך המוכרת והידועה, או לחילופין מפחדים לעשות את השינוי על בשרם.

לדעתי, בשל העובדה, שבפרקטיקה בחרו בסיפור הסיפוק, זה גורם למצב שבו מפספסים את הפוטנציאל האדיר של הליך הגישור, מה שמצביע ומנסה ללמדנו מודל השינוי, שהוא מאוד חשוב לחברה, כי הוא זה שיוביל את החברה ללימוד דרכים אחרות לפתרון הקונפליקט, על כן יש להשריש אותו בחברה, כיוון שאם

¹⁸ ראה הי"ש מספר 1, פרק ראשון (The Mediation Movement) עמודים 23-24.

¹⁹ ראה הי"ש מספר 1, פרק ראשון (The Mediation Movement) עמודים 24-29.

זה לא ילמד בתחילת דרכו של ההליך אולי אף פעם מודל זה לא יתקבל כיוון שהנורמה המקובלת יהיה מה שמודל הסיפוק מנסה להשיג הסכם פשרה טוב, ואז יפספסו את היתרון שמציע מודל השינוי והמחברים. נחזור, לשאלתי המרכזית, והתשובה מכול האמור לעיל, שאדם חווה הליך גישור הוא צריך לעבור שינוי כלשהו, שינוי זה מתבטא בפנימיות האדם באופיו, על ידי ההליך הוא ילמד להיות עם יכולת חמלה גדולה יותר כלפי הצד השני ופרט בסכסוכים, ואנשים יגיעו לתוצאות טובות יותר במצבי הקונפליקט השונים. על כן אולי יש לשלב בהליך הגישור את שני המודלים יחדיו, שיגיעו לתוצאה כפולה ויותר משובחת:

1) השגת המטרה: הסכם אופטימלי לשני הצדדים

2) לעבוד לפי כללי מודל השינוי הטרנספורמטיבי בכול הליך גישור על מנת לנסות וליצור שינוי באופי האדם, והשינוי הזה משתרע על כול תחומי חייו, בפרט בין הצדדים המסוכסכים. כך נוכל להבטיח שהליך הגישור יביא את הבשורה החברתית החדשה והאפשרות לצמיחה מוסרית בחברה בכללותה, ונפיק את שני היתרונות.

יחד עם זאת, ההצעה לשילוב יחד של המודלים, אינה פתרון יעיל לדעת מחברי הספר כפי שנראה להלן.

3.4 מודל השינוי חזון להליך הגישור

הסיבה שמודל השינוי אמור להנחות בהליך הגישור, בעקבות ההדגשה לטפח גדילה מוסרית בחברה הן להעצמה ולחמלה, ושיש צורך להאמין מטרות אלו יקבלו קדימה על פני המטרות האחרות שמציעים המודלים מעל. הגיוני לראות את מודל השינוי כמטרה החשובה לחזון הליך הגישור, בשל טיבעה, ובשל יכולת הגישור להשיג את הפוטנציאל הייחודי הזה. מודל הסיפוק מטרתו להפחית סבל, ולשנות את מצב האנשים מטרות אלו זו חשובות, אולם מודל השינוי מטרתו לא רק לשנות את מצבם של האנשים, אלא את האנשים עצמם, ובכך את החברה בכללותה. מודל זה שואף ליצור "עולם טוב יותר". המטרה לא רק במשמעות, שאנשים יהיו יותר חלקים ומנומסים והגונים כי זה קיים כבר המציאות, אלא במובן שונה לגמרי, שיהיו יותר אנושיים ויותר אכפתיים. השגת המטרה הזאת, מאפשרת לשנות את האנשים מאנשים תלויים אחד בשני שחושבים רק על עצמם, (חלשים או אנוכיים) ולשנותם לבטוחים ולחזקים ואכפתיים מה שיביא למצב שיסמכו יותר אחד על השני. התרחשות של השינוי הטרנספורמטיבי מוציא את הטוב שבאדם, את הרמה הגבוהה ביותר בין בני האדם ועם אנשים שונים שעברו שינוי טרנספורמטיבי בחברה ככולה משתנה למקום טוב יותר ולבשורה החברתית החדשה ליצירת שינוי מהותי אפקטיבי בחברה.

בנוסף לדעת המחברים נאמר כי יש להדגיש שני דברים:

ראשית, האפשרות של מודל הסיפוק לספק את צרכי האנשים ולגרום להפחתת אי ההגיונות ולשביעות רצון ולהפחית את הסבל הם בהחלט פרמטרים חשובים אולם, זה עשוי לשנות רק את מצב האנשים באופן זמני, אבל למודל השינוי יש מטרה שונה, רק אנשים שעברו שינוי טרנספורמטיבי באמת יכולים לקוות להשיג את המטרות הללו, כיוון שבעולם שאנשים נשארים ללא שינוי בעיות שנפתרות במהירות נהפכות לבעיות

אחרות וחדשות, צדק שנעשה בהמרה מופר, ולכן אנשים שנעשו טובים יותר בהתחלה יהיו יותר גרועים בהמשך, מכיוון, ששום דבר לא השתנה מהיסוד בדרך שאנשים אמורים לנהוג אחד לשני, לעומת זאת שאנשים משתנים באמת לטובה, אז כבוד והתחשבות באים באופן טבעי כך אפשרי לדמיין מצב של שביעות רצון וסיפוק מלא יותר של הצרכים כמצב קבוע. **מודל השינוי הוא ייחודי כיוון שהוא נושא בתוכו אם הוא מוגשם את שאר המטרות.**

שנית, כאשר מטרת השינוי מתרחשת ההנחה שזה לא רק נהיה חשוב יותר זה פשוט נהיה טוב. בני האדם הם בעלי יכולת קיבול וסיפוק אנחנו בעלי מצפון מוסרי. יש בתוכנו את הפוטנציאל לחיובי ולשלילי, טוב ורע, אנושי ולא אנושי והיכולת לדעת את ההבדלים. ומה שבסוף עושה את קיומינו לבעלי משמעות הוא לא השבעת תאבוננו אלא פיתוח הפוטנציאל הטמון בנו. ורק עולם שעבר שינוי יכול לספק את הצורך הזה. מטרת מודל הטרנספורמטיבי היא חשובה כיוון ששאר המודלים לא מגיעות למטרה זו.

יתרה מזאת, לא רק שהשינוי היא מטרה חשובה, אלא גם שרק הליך הגישור בעל יכולת ייחודית להשיגה. ונסביר: תהליכי פתרון סכסוכים אחרים כגון: הליך הבוררות או השיפוט, יכולים להגיע לתוצאה אפילו יותר טובה מהגישור בסיפוק צרכים של הצדדים, בנוסף שניהם מאפשרים לצד מקצועי שלישי לקחת שליטה על הסכסוך ולהכריע. אולם אופן הטיפול בצדדים רחוק מאוד מהיכולות של הגישור לטפל בצדדים ביותר חמלה, ללא התערבות ובכך להשיג צמחה מוסרית, תוך לימוד הצדדים את ממדי העצמה והכרה.²⁰

3.5 שינוי בני האדם ולא רק מצבים- ההשקפה הטרנספורמטיבית על קונפליקט וגישור

מכול האמור לעיל, בפרקטיקה מודל השינוי לא ממומש, ושמים דגש יותר על מודל הסיפוק, ולכן על מנת לנסות ולבנות גישה שונה לפרקטיקה בגישור, עלינו להתחיל עם הבסיס המונח ביסוד הפרקטיקה ולבחון מחדש את ההשקפות שלנו בנוגע לשאלות:

מהו קונפליקט? מה צריכה להיות התגובה האידיאלית לקונפליקט?

על פי ההשקפה הטרנספורמטיבית: קונפליקט הוא הזדמנות פוטנציאלית לצמיחה בשני ממדים קשורים ביניהם וחשובים של המוסריות האנושית. הממד הראשון מערב העצמה עצמית. הממד השני הכרה, המערב הגעה אל מעבר לעצמי להגיע לתקשורת עם אחרים. דרך המסבירה את הקשר בין שתי מטרות הגישור הטרנספורמטיבי היא שהכרה חייבת להיות מבוססת על העצמה. כלומר, הצד חייב לחוש ולהתנסות בחופש שלו לקבל החלטות בכיוונים שונים. אז הצד יכול לבחור לנקוט צעד של הכרה. עד שהצדדים אינם בוחרים במודע את צעדיהם, הכרה אינה מתרחשת או שאינה אמיתית או משמעותית.²¹ אנשי תורת המחשבה המוסרית כגון: CAROL GILLIGAN בקרב אחרים, מציעים כי התפתחות מוסרית מלאה מערבת אינטגרציה בין עצמאות אינדיבידואלית לבין דאגה לאחרים, העצמה ורחמים. לכן,

²⁰ ראה הי"ש מספר 1, פרק ראשון (The Mediation Movement) עמודים 29-31.

²¹ ראה הי"ש מספר 1, פרק רביעי (Changing People) עמודים 93.

הבאה של יכולות טבועות אלה ביחד מציינת את מהותה של הבגרות המוסרית אנושית. על פי ההשקפה הטרנספורמטיבית, התגובה האידיאלית לקונפליקט אינה לפתור את הבעיה, אלא לסייע לעשות טרנספורמציה של הפרטים המעורבים בו בשני הממדים של צמיחה מוסרית. תגובה לקונפליקטים פירושה שימוש בהזדמנויות שנקרו על דרכם לשינוי של הצדדים כבני אדם. כלומר: עידוד וסיוע להם להשתמש בקונפליקט לשם הבנה ומימוש היכולות הפנימיות שלהם, להעצמה של העצמי ולקשר עם אחרים. כלומר, הוצאה של הטוב הפנימי, המונח בתוך הצדדים כבני אדם. אם הדבר נעשה, אזי התגובה לקונפליקט מסייעת להפוך את הפרטים מפחדנים, הגנתיים או מרוכזים בעצמם למגיבים, בעלי בטחון ודואגים, ולבסוף משנה את החברה בכללותה. זהו החזון של המודל הטרנספורמטיבי של תנועת הגישור²². אני מסכימה לדעה זו, של המחברים כיוון שאם נסתכל לעומקם של הדברים ולפני עתיד החברה הישראלית, הליך הגישור הוא בתחילתו, על לכן אם וננסה להחדיר ולעודד את העצמה לבגרות מוסרית ולנסות לגלות את ההכרה את הטוב שבאדם זו דרך טובה ליצור חברה הוגנת יותר, כך ואם יהיו קונפליקטים בין בני אדם הם ייגשו לגישור והוא יכול לתת להם הזדמנות לצמיחה מוסרית ולהוצאת הטוב ביותר שבתוכם. נוסף, המחברים טוענים שהעצמה מושגת כאשר הצדדים לסכסוך מתנסים במודעות מחזקת של הערך העצמי שלהם ויכולתם להתמודד עם הקשיים הניצבים בפניהם ללא קשר למגבלות חיצוניות. הכרה מושגת כאשר בהינתן רמה מסוימת של העצמה, הצדדים לסכסוך מתנסים ברצון מוגבר לדעת ולהגיב למצבים של הצד האחר וכן כאשר הם מפתחים איכויות אנושיות משותפות. אלו הן הגדרות כלליות של מטרות הגישור הטרנספורמטיבי. אך חשוב לדעת, כי העצמה והכרה אינן רק מושגים מופשטים, אלא יש להם גם השפעות אמיתיות כאשר הם קורים בגישור ומעבר לו.

אולם יש לציין כי, בתיאוריה ובאקדמיה הכול נראה מושלם, הבעיה, שמאוד קשה ליישם מודל זה בפרקטיקה, כיוון, שאנשים מאוד עסוקים ודואגים לקריירה ליוקרה, לפרנסתם ופחות שמים דגש על ערכים אידיאולוגיים, ערכים אלו אינם בראש מעינם, הם צריכים להתפרנס וחושבים על המצב העכשווי, בו הם מצויים בהווה, ופחות שמים דגש על כמה צעדים קדימה, על כן יש להחדיר את הממדים האלה בהליך הגישור, כיוון, שאם לא מנסים אף פעם לא יודעים מה תהיה ההשפעה. ושנית, אם לא ננסה להחדירם כמה שיותר מהר, כול עוד ההליך בתחילתו, תיווצר בחברה הנורמה של מודל הסיפוק, ואז כבר יהיה הרבה יותר קשה לעוקרה.

3.6 דפוס ההתנהגות ותפקידם של המגשרים המאמצים במהלך הגישור את המודלים השונים

"סיכויי הצלחתו של הליך הפישור תלויים במידה רבה באישיותו בכישוריו ובמיומנותו של המפשר"²³. בנוסף, על המגשר להיות בעל יכולות רבות סבלני לשמוע את הצדדים, אין בידו סמכויות הכרעה, אני ידמה אותו ל"ספוג" סופג וסופג, אסור לו לקחת צד, וזאת עבודה קשה לשמוע ולא להביע דעה. בהליך הגישור

²² ראה ה"ש מספר 1, פרק רביעי (Changing People) עמודים 81-84.

²³ פישור - הענק המתעורר - אורנה דויטש עמוד 44.

המגשר לעיתים יכול לפגוש כול צד בנפרד, "הניסיון מעיד על התועלת הרבה שבניהול ישיבות נפרדות עם בעלי הדין מתוך הקפדה על חסיון השיחות"²⁴. כך, הצד הראשון יפרוק את מה שיש לו על הלב, ואז הצד השני יפרוק את מכאוביו יחשוף את האינטרסים הנפגעים, כך יוכל לעזור המגשר להבין מה האינטרס האמיתי שנפגע ותוכן הדברים יהיו חסויים לצד שכנגד. לבסוף יוכל להפגיש אותם יחדיו תוך יצירת אוירה נינוחה ומקלה על התמודדות כובד הקונפליקט. "אנשי מעשה יודעים שיש דפוסים משותפים בדרך שבה זורמים המקרים ומתגלים בישיבות הגישור". בהתבסס על תחושה של דפוסים אלה, המגשרים נושאים "מפה" פנימית הנותנת להם תחושה של הכרות עם הכיוון הכללי שיש ללכת בו.

"המפה" של מגשר מודל הסיפוק הוא מגיע לישיבה כשהוא מוכן לשמוע מידע רגשי ועובדתי, אשר יכול להיות ממוין ומאורגן לתוך נושאים ניתנים למשא ומתן, כאשר מיונו וארגונו של חומר זה הוא חלק מן הבעיה שהצדדים מתמודדים עמה. המגשר מצפה, שברגע שמידע זה יאורגן – האופציות יימצאו או ייבנו ואלה יסייעו לפתור נושאים שונים, וכן ישקלו וידורגו על ידי הצדדים כפחות או יותר עדיפות. לבסוף, לאחר ניסיונות מצד המגשר ליצור תנועה בכל אחד מן הצדדים, הצדדים לסכסוך מגיעים להסכם שיפתור את הבעיה או, שלעתים הם מגיעים למבוי סתום. למרות הבדלים גדולים בפרטים, **מגשר מודל הסיפוק יודע שזה האופן שבו כל מקרה מטופל. החל מראשיתו, איסוף מידע, ארגון והגדרה של הנושאים, ולבסוף, חיפוש אחר אופציות להשגה של הסכם או היקלעות אל מבוי סתום.**

"המפה" של המגשר הטרינספורמטיבי נושא עמו היא מאוד שונה. מגשר זה מגיע אל הישיבה, כשהוא מוכן להיות עד לאינטראקציה מוגברת וחילופי דברים בין הצדדים, שמכיוון, שהם מערבים גילוי של הקשיים שכל צד נתקל בהם וכן תפיסות עוינות של האחד כלפי השני, עניין זה מגלם בתוכו הזדמנויות להעצמה והכרה. **המגשר מודע לכך שהצדדים יכולים לסרב להגיב להעצמה, ובעיקר להזדמנויות להכרה.** כן הוא מצפה, שבנקודה מסוימת ההזדמנויות להעצמה והכרה יפסיקו להתגלות, והישיבה תסתיים. **לעתים בסוף הליך הגישור הסדר ימומש ולעתים לא, והכל על פי החלטת הצדדים. בכל מקרה, הצדדים ישתנו ויצמחו במידה מסוימת.**

שתי "המפות" של האופן שבו מתרחש הגישור בראשו של המגשר הטרינספורמטיבי ובראש מגשר מודל הסיפוק הן שונות, מפני שהמטרות והיעדים של הגישור כאשר הן נעשות פרקטיות מובילות להבדלים ניכרים בגישתו ובהתנהגותו של המגשר, **ההבדלים המושגיים מובילים להבדלים גדולים בדרך שבה הגישור נעשה.**

מגשרים כמתערבים בסכסוך הם בעלי אינטרס בעצמם. בגישור מודל הסיפוק, בהינתן ההשקפה מונחת ביסוד הקונפליקט והפתרון שלה, **אינטרס המגשר הוא למצוא פתרון טוב לבעיה, המונעת את שביעות רצון הצדדים.** אינטרס זה מוביל את המגשרים להנחות ולעצב את הבעיות והפתרונות של בעיות אלה, ולכך,

²⁴ פישור - הענק המתעורר - אורנה דויטש עמוד 45.

שמגשרים מנסים להשפיע על תוצאות הגישור לטובת הסדר, אולם השפעה זו מאיימת על המטרה העיקרית של שביעות רצון, כי היא יוצרת הסדרים שאינם מספקים אף אחד, כלומר, הבעיה אינה פתירה. אולם, שינוי האוריינטציה ואימוץ גישה טרנספורמטיבית לגישור יוצרת את הפתרון. האינטרס שלו אינו אינטרס להגיע לתוצאה, אלא לגרום לכך כי התוצאה תיוותר בידי הצדדים בכל דרך מפורשת. זהו אינטרס המגשר, וכך התוצאה, פועלת בשרות ההעצמה שהיא ערך חשוב עד מאוד. כך המגשר נשאר ניטרלי. המגשר משפיע אך הוא משפיע בצורה שאינה מנסה להשפיע על התוצאה.

יתרה מזאת, אימוץ הגישור הטרנספורמטיבי יוצר סבירות גדולה לכך, שכאשר הסדר יוגע בין הצדדים יהיה זה הסדר המשרת את האינטרסים של הצדדים ולא של המגשר. בנוסף, אימוץ הגישור הטרנספורמטיבי מונע את בעיית "ההסדרים האשלייתיים" אשר אינם משביעים את רצונו של אף אחד. ימנע הסדר לא צודק (המשביע את רצונו של צד אחד על חשבון הצד השני). יש להדגיש כי הגישה הטרנספורמטיבית אינה מתעלמת מערך ההסדר, היא מודעת לכך שלמרות שהוא חשוב, אולם, חיפוש ישיר של ההסדר, כפי שמודל הסיפוק מנסה לעשות, מוביל מגשרים להפוך למנחים ולכן חותר תחת הערך המונח ביסוד ההסדר עצמו – של שביעות רצון.

הגישה הטרנספורמטיבית, על ידי העצמה שוללת הסדר אשלייתי ובלתי צודק, אך היא גורמת להסדר אמיתי ומאוזן. כל אימת שאפשרות קיימת להסדר אמיתי, ההעצמה וההכרה נוטים להוציא לפועל. כאשר אין מגיעים להסדר זה משום שאין הסדר קביל על שני הצדדים. במקרה זה, אין הסדר רצוי. יתרה מזאת, היתרון הגדול של המודל הטרנספורמטיבי שהוא פותח אפשרות ומגדיל את סבירות להשגת מטרה חשובה מאוד שגישת מודל הסיפוק אינו מסוגל להשיג:

הזדמנות ללא מחיר לצמיחה מוסרית הטבועה בסכסוכים בקרב בני אדם.

• **האם הפתרון הראוי לשלב את שתי הגישות יחדיו בהליך הגישור?**

לדעת המחברים: "שילובן של שתי הגישות מייצג קשיים מושגים ופרקטיים רבים" זה בלתי אפשרי שמגשר יפעיל שתי פרקטיקות בעת ובעונה אחת". אימוץ סוג התמקדות אחד פירושו התעלמות מהשני, ולכן לא ניתן לשלב ביניהם ביעילות. ברמה כללית יותר, מכיוון שהמטרות של 2 הגישות הן כה שונות, קשה לשמור על התמקדות שווה והאחת צריכה לבוא על חשבון השניה. "כדי ליצור חזון חלופי לפרקטיקה, על מגשרים לאמץ גישור טרנספורמטיבי כחזות הכל, ולא להתעלם מכך כאשר הם עושים זאת. זה אומר הצבת ההעצמה וההכרה כמטרות מרכזיות בגישה שונה ומובחנת לפרקטיקת הגישור". השקפה זו קובעת, כי ההבחנות במונחי המטרה והפרקטיקה בין שתי הגישות הם אמיתיים, ומודעת לכך שגישת פתרון בעיות היא רק צעד אחד בדרך אל הגישה הטרנספורמטיבית.²⁵

²⁵ ראה ה"ש מספר 1, פרק רביעי (Changing People) עמודים 111-103.

לדעתי, במציאות של היום, המשכורת והכסף משחקים תפקיד, כיוון שכסף מקנה מעמד וכבוד בחברה הישראלית, ולפעמים המניע הוא לא בהכרח טובת הלקוח, אלא לעיתים שאפתנות יוקרה, מה שלעיתים יכול לגרום לכך, שעורך דין או אולי אף מגשר ירצה לגבות כסף רב מלקוחותיו, שיתכן שרויים כעת במצוקה ובקונפליקט מסוים על כן יסכימו לכול תנאי על מנת לצאת מהקונפליקט בו הם נמצאים, המגשר למעשה יכול במצב זה לגבות מהלקוח כסף רב, ושוב אין זה מתוך כוונת רוע, אלא יש לו את המניעים שלו, לדוגמא: פרנסה או לחילופין הוא זקוק לכסף או לחילופין רוצה להגיע להישגים. ולבסוף אציין, ראשית בשל העובדה שהליך הגישור נמצא בתחילתו, על המגשר להקפיד על חובותיו המוסריות. על כן על מנת שההליך יצליח אנחנו צריכים לקוות שמנהלי ההליך יהיו אמינים, ללא ניסיון כלשהו לנצל את הצדדים, שנית, הגופים המכשירים מגשרים עליהם החובה הגדולה ביותר, להכשיר מגשרים על הצד הטוב ביותר, כך שיצאו לחברה עם כלים רבים והרבה רצון לשנות. על מנת שתצליח לפרוץ הבשורה החדשה של הליך הגישור, הבשורה בעלת ערך מוסף חברתי למערכת המשפט הקיימת, בעלת החזון לנסות לפתור את הקונפליקט בדרך נינוחה יותר ובעזרתו לפתור את שורש הבעיה, ובכך לנסות ליצור חברה טובה יותר, שיש בה פחות דיונים פורמליים, ויותר דיונים לא פורמליים על מנת לנסות לשנות את ה"גן המתדיין".

פרק רביעי

4.1 הצגת השאלה המרכזית

לבדוק, האם אדם, שחוה הליך גישור, הליך הפושט צורה של בשורה חברתית חדשה, עובר שינוי כלשהו, ואם כן מהו?

4.2 סקירת הפתרון לשאלה המרכזית בסמינריון זה דעה אישית וסיכום

מטרת ההליך לא רק לתת פתרונות לסכסוך אלא לשנות את האנשים עצמם לטובה בתחומים שונים. השינוי זה נקרא: **שינוי טרנספורמטיבי** ברגע שאדם עבר הליך גישור הוא עובר שינוי, שמשפיע על חייו בכול תחומי החיים. על המשפחה, בעסקים, בסביבת המגורים.

כלומר הפוטנציאל של ההליך הגישור, שאדם החווה גישור, מעבר למטרה להגיע להסכם או פשרה עובר שינוי, אותו אדם מפנים בעצמו ולוקח אתו דבר מהותי וחיוני, מהליך הגישור להמשך חייו, **שחודר ומשפיע** עליו בתחומים אחרים בחייו, השינוי מתבטא בכך, שהאדם לומד **לנסות ולעזור לאנשים להגיב בחמלה גם כאשר לעיתים המחלוקת קשה ומכאיבה, זהו השינוי הטרנספורמטיבי**.

כך שאפילו אם לא נוצר לבסוף הסכם עדיין יכולות להיווצר העצמה וההכרה אצל האנשים. אם נוצר הסכם במשא ומתן בין הצדדים אז הרי זה משובח והצלחנו ליצור ולהרוויח שני יתרונות מהליך הגישור.

המשמעות היא, שיתכן וצומחת מהליך הגישור בשורה חברתית, שיש לה סיכוי לשנות את פני החברה הישראלית לטובה יותר. **אולם**, המחברים טוענים שהדחף שהביא אותם לכתוב את ספר זה, הוא העובדה שיש קושי ליישם את מודל השינוי בחברה. כלומר, בפרקטיקה שמים יותר דגש על מודל הסיפוק כלומר להגיע להסכם פרקטי שבו שני הצדדים יצאו "מנצח- מנצח", ופחות שמים דגש על הערכים האידיאולוגיים של מה שמודל השינוי בא ללמדנו. אדגיש כמה טיעונים למה המחברים חושבים שמודל השינוי הוא החשוב יותר, ראשית, מודל זה מטרתו לא רק לשנות את מצב האנשים, אלא את האנשים עצמם להוציא את הטוב ביותר מהם וכך רואים את השינוי בחברה בכללותה. שנית, המודל רוצה לנסות ליצור "עולם טוב יותר" שבו האנשים הופכים להיות ממנומסים ליותר אנושיים ואכפתיים יותר. שלישית, לא רק הליך השינוי הוא חשוב, **אלא יש לשים לכך שלהליך הגישור יש את היכולת הייחודית להשיג שנוי זה**.

ביבליוגרפיה

"The Promise of Mediation"/ Bush Folger (1

(2 חוק בתי המשפט {נוסח משולב}, תשמ"ד 1984, סעיף 79א, 79ב, 79ג.

(3 אורנה דויטש "פישור הענק המתעורר".

grillo(4

(5 בקול שונה.